

Počíná-li člověk ničemnosti, zplodí trápení a křivdy. Kope-li jámu, sám se do ní chytí. A já budu vzdávat chválu Hospodinu, že je spravedlivý. Štítím je mi Bůh, on zachraňuje ty, kdo mají přímé srdce. (podle Ž 7)

Gn 45,1-8: Josef se už nemohl ovládnout přede všemi, kdo stáli kolem něho, a křikl: „Jděte všichni pryč!“ Tak u něho nezůstal nikdo, když se dal poznat svým bratrům. Hlasitě se rozplakal. Slyšeli to Egypťané, slyšel to dům faraónův. Tu řekl bratrům: „Já jsem Josef. Můj otec vskutku ještě žije?“ Bratři mu však nemohli odpovědět; tak se ho zhrozili. Josef je proto vyzval: „Přistupte ke mně.“ Když přistoupili, řekl jim: „Já jsem váš bratr Josef, kterého jste prodali do Egypta. Avšak netrapte se teď a nevyčítejte si, že jste mě sem prodali, neboť mě před vámi vyslal Bůh pro zachování života. V zemi trvá po dva roky hlad a ještě pět let nebude orba ani žeň. Bůh mě poslal před vámi, aby zajistil vaše potomstvo na zemi a aby vás zachoval při životě pro veliké vysvobození. A tak jste mě sem neposlali vy, ale Bůh. On mě učinil otcem faraónovým, pánem celého jeho domu a vladařem v celé egyptské zemi. Putujte rychle k otci a řekněte mu: ‚Toto praví tvůj syn Josef: Bůh mě učinil pánem celého Egypta. Nerozpakuj se a sestup ke mně.‘

Mt 5,4-8: Blaze těm, kdo pláčou, neboť oni budou potěšeni. Blaze tichým, neboť oni dostanou zemi za dědictví. Blaze těm, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni. Blaze milosrdným, neboť oni dojdou milosrdenství. Blaze těm, kdo mají čisté srdce, neboť oni uvidí Boha.

I. Člověk není sám

Hospodin byl s ním, opakovaně připomíná vypravěč o Josefovi. Ale jestli tomu tak je, proč ho tedy potkalo tolik zlého? Když mu bylo sedmnáct, prodali ho bráchové do otroctví, pak skončil ve vězení a do třiceti tam beznadějně trčel. Než se to nečekaně otočilo a stal se z něj vážený občan, po králi hned první v řadě mocných. „Hospodin byl s ním,“ poznamená k tomu vypravěč, ale ta věta neznamená jen to, že se přece jen ledacos v dobré obrátilo. Znamená víc.

Hospodin s ním byl celou dobu – už když ho bráchové málem zabili a pak prodali. I pak, když byl obviněn ze znásilnění a třináct let vězel za mřížemi. Protože když je s vámi Hospodin, neznamená to, že všechno půjde podle vašich představ. Ale on s ním byl už i předtím, ještě když se Josef před bráchy naparoval a vytahoval a dráždil jejich hněv. Neboť když je s vámi Hospodin, neznamená to, že všechno, co děláte, je dobře. Byl s ním, ještě než se Josef narodil, a bude až do posledního vydechnutí, ba i potom. Co to pro člověka znamená, jak tomu přijít na kloub, k tomu slouží biblické příběhy jako náповěda. A jak tomu kdo z nás v životě přijdeme nebo nepřijdeme na chuť, to se uvidí (ale jestli Boží lásce na chuť nepřijdeme, ještě neznamená, že není).

II. Test

Měří-li se kvalita života tím, kolik si toho můžete koupit, pak je nejrychlejší cestou k cíli krádež. Nebo podvod. Nebo výhodný prodej bratra jako v tomto příběhu. Na jeho konci si i ten kdysi prodaný Josef mohl koupit ledacos, co jiní ne. Ale ani to mu nepomůže od jizev, jež má na duši kvůli té spoušti, kterou ve vztazích natropili jeho bráchové.

Šťastní, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti, neboť budou nasyceni, bude-li s nimi Hospodin. Jak by ta spravedlnost v tomto případě měla vypadat? Události se někdy sejdou nečekaně a hlad způsobil, že se před Josefem coby velkým pánem objevili bráchové v roli prosebníků. Poznal je, oni jeho ne a na něm je, co s nimi bude dál. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě, říkávají lidi, anebo drsněji: na každou svini už se někde vaří voda. Těmhle říkadly se člověk utěšuje, když je nejhůř a není jak se bránit někomu, kdo ubližuje. Ale co s těmi průpovídkami, když se to otočí a najednou máte prostředky, jak se pomstít?

Josef je nechal prozatím zavřít do vyšetřovací vazby, snad aby si rozmyslel, co dál. Pak jim přes tlumočnicka sdělil, že jim prodá, oč žádají, ale jednoho z nich že si tu nechá jako rukojmí, kdyby ho snad chtěli nějak podvést. Bráchové mu totiž předtím vyklopili, kdo všechno doma trpí hladu, a on z jejich řeči vyrozuměl, že má ještě jednoho bratra a že jejich společná máma umřela, a chce toho nejmladšího vidět. Nevím, jestli jim tyhle obchodní podmínky nebyly divné, ale hlad je hlad a neměli jinou možnost. A tak se vraceli domů s obilím, zato bez Šimona, kterého ten Egypťan osobně spoutal a nechal si ho

jako rukojmí. Zjistili, že jim někdo potají přidal k obilí i peníze, které za ně zaplatili. Sleva sto procent, kvalita života měřená podle nákupního střediska zas o kousek stoupla, ale jim je přesto hůř a hůř.

Josef se tedy rozhodl, že je podrobí zkoušce. A s tím je vždycky problém. Co si počne, když ji neudělají? A když udělají? A jak to vlastně pozná? Od té doby, co ho prodali coby otroka, se hodně změnil a s léty se nepochybně změnili i oni. Vymyslel si na ně test, ale pozná z něj něco a unese to potom?

Otec Jákob doma – jakkoli potěšen obilím – podle očekávání řádlil (“Proč jste Benjamína nezapřeli? Nikam nepůjde! To je mi jedno, co jste komu kde slíbili!”). Jenže hlad je přinutil a nezbylo, než tam jít zas, nakonec i s Benjamínem. Když tam dorazili, čekala je místo trablů hostina, znovu plné pytle obilí, úsměvy, šťastnou cestu a pozdravujte doma. To to dobře dopadlo, říkají si, když se vracejí, jenže je stíhají strážce, stůjte, ukradli jste hostitelův kalich! Následovala prohlídka a kalich se našel u Benjamína. Někdo mu tu číši strčil do pytle s obilím a je to celé švindl a není jak se bránit. “My tu číši neukradli, pane, jenže nemáme, jak bychom to dokázali.”

“Však vám nic nezazlívám,” řekl egyptský velmož, “dám zavřít jen tady toho zloděje a vy můžete jít.” A pak to přišlo. “Já tu vinu беру na sebe, zaručil jsem se za něj otci,” řekl jeden z nich. To už bylo na Josefa příliš, a tak ze sálu vyhodil služebnictvo a konečně se s bráchy setkal jako ten dvanáctý, který k nim patří.

III. Žízeň po spravedlnosti

Pán Bůh s námi a zlé pryč. Ta věta neznamená, že se nestane nic zlého. Ta věta znamená třeba to, co teď udělal Josef. Kdyby se mstil, srovnal by křivdy, oko za oko, a starý nehezký případ by tím uzavřel. On zvolil odpuštění, což znamená, že namísto toho, co bylo, se chce věnovat tomu, co bude. A to jsme zas na tenkém ledě: z toho testu, co na bráchy vymyslel, zjistil Josef leda to, že už nelžou jako kdysi a že berou ohled na druhého člověka, i když to přijde draho. Není jejich soudce, jen testoval, jestli už jim chce věřit. A rozhodl se, že chce. Neměl tušení, jak budou bráchové jednat za pár let, to nevíme nikdo ani o sobě. Ale proč by měl zavřít dveře, za nimiž je možná nadějná budoucnost?

Když po čase umřel Jákob, lekli se bráchové, jestli si to s nimi Josef nevyřídí teď. Protože vina je záležitost s dlouhou trvanlivostí a kamarádi se strachem. Ale Pán Bůh s námi a zlé pryč – Hospodin byl s Josefem a zlé tímhle odpuštěním bylo vykázáno, kam patří.

Šťastní, kdo hladovějí a žízni po spravedlnosti, neboť budou nasyceni, řekl později Ježíš. Spravedlností obvykle míníme, že jeden druhého nemá co mlátit či odírat, ani když k tomu má příležitost a sílu. Starosti o to nás nikdy nikdo nezbaví. Ale ta věta o šťastných, kteří hladovějí po spravedlnosti, k tomu dodává ještě něco dalšího: Hospodin je s vámi, jako byl s Josefem, už před vaším narozením s vámi byl a až do posledního vydechnutí, ba i potom. Kvůli tomu to vyprávění dodnes čteme, nikoli jako pohádkový příběh, jak chudák ke štěstí přišel, nýbrž jako ilustraci, co to obnáší, že vinu lze smýt. I tu naši. A že ji Bůh smyl a my jsme díky tomu znovu započtení mezi spravedlivé, ale nemůže za to naše polepšená dobrota, může za to Kristus – však proto si říkáme křesťané.

Až zas někdy něco vyvedete nebo až na vás vybafne něco z dřívějšíka, možná se po vzoru Josefových bratrů leknete, jestli si to s vámi Bůh nevyřídí teď. Asi ano, vyřídí, když už tu ta vina jednou je. Vyřídí to s vámi po svém. Jak to je, o tom vypráví zrovna tady ten starý příběh: Bůh před vámi nezavírá dveře, které vedou k nadějně budoucnosti. Tak se na něj spolehněte a kéž vás k té budoucnosti neprovází strach, ale láska.

požehnání

Bůh přinesl do našeho světa milost, ale lidi se ji ostýchají přijmout, protože se jeden druhého obávají a jsou ve střehu, odkud zas co začne hrozit. Když se rozhlédneme, kde by byla jaká pomoc, najdeme ji u Boha, jenž nás vypravil na životní cestu, důvěřuje nám a nabízí, že mu taky můžeme věřit a spolehnout se na něj.

Pozvání Boží milosti vás provází celý život a ve všem, co prožíváte, vás provází Boží věrnost. Bůh unese i to, z čeho máte obavy a stres, a Boží láska to pomůže unést i vám. Tak ať vás to naplňuje radostí a pokojem a kéž se i díky vaší víře, naději a lásce setkávají s vnitřní radostí a pokojem i lidé kolem vás. Amen.